

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

โดย กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซอม
อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าวอย่างเหมาะสมและยั่งยืน อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศบนพื้นฐานของอัตลักษณ์และความหลากหลายทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนแนวทางตามหนังสือกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำและบันทึกฐานข้อมูลในระบบข้อมูลกลางขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (INFO) เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงถือเป็นทุนทางสังคมที่มีคุณค่า เป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ การสั่งสม และการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างสมดุลและยั่งยืน

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซอม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้ดำเนินการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ โดยมีการสำรวจ รวบรวม จัดเก็บ และบันทึกข้อมูลในรูปแบบฐานข้อมูลทั้งระบบสารสนเทศและเอกสารรูปเล่ม รวมทั้งเผยแพร่ข้อมูลผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวาง อันสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (LPA) ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ เพื่อเป็นการอนุรักษ์ พื้นฟู และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่คู่ชุมชน ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
องค์การบริหารส่วนตำบลท่าซอม

ที่มาและความสำคัญของการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ มาตรา ๕๗ ได้บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ในการอนุรักษ์ พื้นฟู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณี อันดีงามของท้องถิ่นและของชาติ รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดำเนินการดังกล่าวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง อันเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศ บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ท้องถิ่นและความหลากหลายทางวัฒนธรรม

ประกอบกับพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม รวมถึงการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งหลักเกณฑ์การประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Performance Assessment : LPA) ได้กำหนดให้มีการจัดทำฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น และต้องมีการบันทึกในระบบข้อมูลกลาง (INFO) พร้อมทั้งเผยแพร่และนำไปใช้ประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรม

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Local Wisdom) หมายถึง พื้นความรู้ ความสามารถที่ผ่านกระบวนการคิดโดยใช้สติปัญญาของคนในท้องถิ่น มีการเรียนรู้และการถ่ายทอดจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง จนเกิดผลดีงาม มีคุณค่า และมีประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต หรือใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละยุคสมัย

ฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น แบ่งออกเป็น ๔ สาขา/ด้าน ดังนี้

สาขาที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการกลั่นกรอง การปลูกสัตว์ การประมง และการป่าไม้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ โคก หนอง นา เป็นต้น

สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานฝีมือหรืองานช่างที่ทำด้วยมือและอุปกรณ์อย่างง่าย โดยไม่ใช้เครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต เช่น งานจักสาน งานแกะหนังตะลุง งานทอผ้าด้วยมือ งานเย็บปักถักร้อย การทำหัวโขน เป็นต้น

สาขาที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในงานที่ใช้ทุน แรงงาน และเครื่องจักรเป็นองค์ประกอบหลักในการผลิต โดยมีเป้าหมายการผลิตสิ่งของเป็นจำนวนมากเพื่อการค้า และรวมถึงงานด้านการบริการ เช่น การทำเครื่องเรือนจากไม้แปรรูป (โต๊ะ เตียง ตู้) การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากยางพารา เป็นต้น

สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์แผนไทย คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการดูแลและรักษาสุขภาพแบบพื้นบ้าน เช่น การหัตถเวชกรรมไทย (การนวดไทย การนวดประคบสมุนไพร) การใช้สมุนไพรในการรักษาโรค การผดุงครรภ์พื้นบ้านโดยหมอดำแยของชาวไทยมุสลิม (โต๊ะบีแด) เป็นต้น

สาขาที่ ๕ ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งการอนุรักษ์ การพัฒนา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างสมดุล และยั่งยืน เช่น การบวขป่า การสืบชะตาแม่น้ำ การทำแนวปะการังเทียม การอนุรักษ์ป่าชายเลน เป็นต้น

สาขาที่ ๖ ด้านศิลปกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะสาขาต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม นาฏศิลป์ ดนตรี ทัศนศิลป์ คีตศิลป์ รวมถึงการเล่นพื้นบ้านและนันทนาการ เช่น การขับร้องเพลงอีแซว ลำตัด ลิเก หมอลำ โนรา เป็นต้น

สาขาที่ ๗ ด้านภาษาและวรรณกรรม คือ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภาษาพูดและภาษาเขียน เช่น ภาษาโบราณ ภาษาถิ่น หนังสือ ตำรา ตำรับอาหาร งานประพันธ์หรือบทประพันธ์ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เรื่องสั้น นวนิยาย นิทาน และบทเพลงต่าง ๆ เป็นต้น

สาขาที่ ๘ ด้านอื่น ๆ เช่น ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ ศาสนา ประเพณี พิธีกรรม อาหารไทย และอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น

สาขาที่ ๑ ด้านเกษตรกรรม

สวนบุญประสิทธิ์ โดย นายทวี ขาวเรือง

ที่อยู่ : ๗๘/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าซอม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โทร. ๐๘ ๑๐๘๒ ๙๗๗๗

สาขาที่ ๒ ด้านหัตถกรรม

แกะสลักกะลามะพร้าว โดย นางสาวดวงทิพย์ บัวทอง

ที่อยู่ : ๖๒/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลบ่อท่าซอม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โทร. ๐๖ ๓๙๘๓ ๑๓๘๖

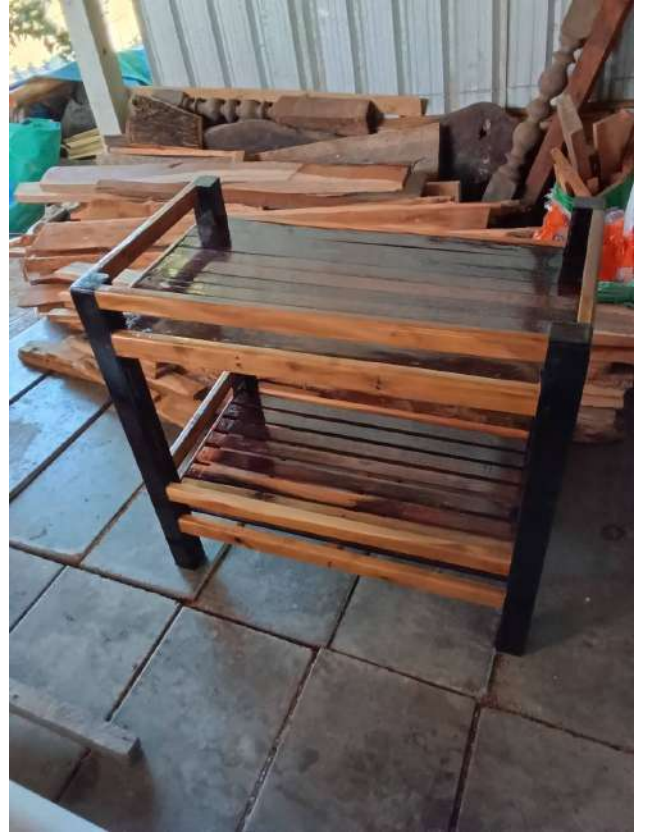

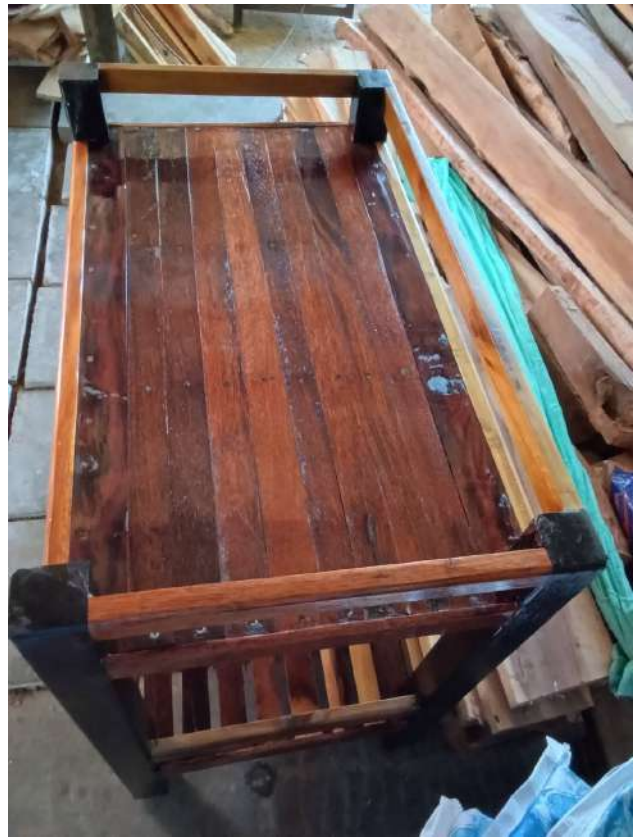
สาขาที่ ๓ ด้านอุตสาหกรรม

เฟอร์นิเจอร์จากไม้แปรรูป โดย นางมาลี เกิดจัน

ที่อยู่ : ๖ หมู่ที่ ๘ ตำบลท่าซอม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โทร. ๐๖ ๓๙๘๓ ๑๓๘๖

สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์แผนไทย

ยาแผนโบราณ (ยาเทพประสิทธิ์ ยาจิตสว่างอารมณ์ ยาเม็ดผักกาด) โดย นางประกอบ ศรีจันทร์

ที่อยู่ : ๑๐๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

โทร. ๐๘ ๑๐๘๓ ๕๖๔๖

ยาจิตสว่างอารมณ์

สำหรับหมอชู่ ครูประสิทธิ์

ปรุงตามใบอนุญาต ที่ 3392 ก.

ยาจิตสว่างอารมณ์ เป็นยาบำรุงหัวใจ โดยเฉพาะ
ทำให้น้ำมีคตาละลาย เวียนศีรษะ อ่อนเพลีย สมองมันง
ประสาทพิการ โรคอาหุตหด โกรธง่าย และนอนไม่หลับ
ซึม หิวใจสั้น มือเท้าเย็น ตกใจง่าย

ยาจิตสว่างอารมณ์ เป็นยาบำรุงหัวใจ บำรุงประสาท
และระงับอาการคลื่นเหียน อาเจียน ทำให้อ่อนในอก ยานี้ไม่ต้องใช้
น้ำกระสาย เพราะผสมน้ำดอกไม้มะลิ้อยู่แล้ว

วิธีใช้ รับประทานได้ทุกเวลา ครั้งละ 2-3 เม็ด
ก่อนหรือหลังอาหารก็ได้ ไซ้้อม

นางหนูวิน ผู้ปรุง

(081-0835646)

บ้านเลขที่ 108 พัทธสีมา ต.ท่าซอม อ.หัวไทร

ยาเทพประสิทธิ์

หมอชู่ ครูประสิทธิ์ พัทธสีมา อ.หัวไทร

ตามใบอนุญาต ของนายชวน ปานกตอม 3391ก.

081-083-5646

สำหรับผู้ที่ทำงานหนัก ขาวนา ขาวสวน กรรมกรหรือ
ผู้ที่มีโรคประจำตัว เพราะเป็นยาบำรุงกำลัง บำรุงธาตุ เจริญอาหาร
บำรุงโลหิต ขับโลหิต พอกโลหิต แก้เสียดแน่นประสาท นอนไม่หลับ
และแก้ลมต่างๆ ไซ้ได้ทั้งชายและหญิง

วิธีใช้ ยา 1 ห่อ ต้องสุราได้ 1 ขวดใหญ่ กินก่อนอาหาร ก่อนนอน
3 เวลา กำลังดื่มสุรา สายน้ำร้อน น้ำส้มคั้น น้ำผึ้งรวมหรือน้ำมะนาวก็ได้

สรรพคุณ แก้อาการลม โรคของผู้หญิงมดลูกพิการ ระดูไม่ปกติ
เจ็บเสแหวะหลัง เหน็ดคั่นคอ เป็นลมหน้ามืด ระดูแห้งติดกบ
กระดูกทันทหลัง เลือดเน่ารายในท้องเป็นก้อน เป็นมะเร็งหนองแห้ง
ผิวเนื้อกร้านคัน ผิวหนังงามพองไซ้ขับเลือดคั่ง น้ำคาวปลา
สำหรับผู้หญิงคลอดบุตรใหม่ ไซ้แทนการอยู่ไฟ และป้องกันเลือดคั่ง
บำรุงน้ำนม ผู้ชายและผู้หญิงที่กำลังอ่อนเพลีย จิตสับสนมึนงง คิดใจ
มทศร ท้องเป็นก้อนเป็น ตา กระช้ำลม กระช้ำเลือด ไซ้บำรุงเรื้อรัง
โรคเหน็ด เหน็บชา แก้ลมในเส้นที่ก่อให้เกิดโรคต่างๆ แก้อาการปัจจุบัน
ทันด่วน เจ็บจุดเสียด ปวด คมแน่นหน้าอก ท้องขึ้นตันเพื่อ อาตุพิการ
(ห้ามผู้หญิงมีครรภ์ คนเป็นไขร้อน รับประทาน)

สาขาที่ ๔ ด้านการแพทย์แผนไทย

นวดแผนไทย โดย นายสมักร บุตรทองดี

ที่อยู่ : ๑๐๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซอม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช

โทร. ๐๘ ๔๗๓๑ ๙๐๔๗

สาขาที่ ๒ ด้านศิลปกรรม

รามโนราห์ โดย นางสาวอารยา บัวทอง

ที่อยู่ : ๖๒/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าซอม อำเภอดำรงวิทยารัษฎา จังหวัดนครศรีธรรมราช

โทร. ๐๘ ๔๗๓๑ ๙๐๔๗

สาขาที่ ๘ ด้านอื่น ๆ

ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนา โดย นายนพกรณ์ ชื้อพูลทรัพย์
ที่อยู่ : ๘๔/๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซอม อำเภอดงหลวง จังหวัดนครศรีธรรมราช
โทร. ๐๙ ๒๕๖๒ ๕๓๗๘

ตารางสรุปจำนวนฐานข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
ข้อมูล ณ วันที่ ๒๙ เดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ลำดับที่	ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ประเภท)	ชื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น	ชื่อ - สกุล เจ้าของ	ที่อยู่
๑	ด้านเกษตรกรรม	สวนบุญประสิทธิ์	นายทวี ขาวเรือง	๗๘/๒ หมู่ที่ ๓ ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
๒	ด้านหัตถกรรม	แกะสลักกะลามะพร้าว	นางสาวดวงทิพย์ บัวทอง	๖๒/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
๓	ด้านอุตสาหกรรม	เฟอร์นิเจอร์จากไม้แปรรูป	นางมาลี เกิดจัน	๖ หมู่ที่ ๘ ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
๔	ด้านการแพทย์ไทย	ยาแผนโบราณ (ยาเทพประสิทธิ์ ยาจิตสว่างอารมณ์)	นางประกอบ ศรีจันทร์	๑๐๘ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
๕	ด้านการแพทย์ไทย	นวดแผนไทย	นายสมักร บุตรทองดี	๑๐๓ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
๖	ด้านศิลปกรรม	รำโนราห์	นางสาวอารยา บัวทอง	๖๒/๓ หมู่ที่ ๕ ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
๗	ด้านอื่น ๆ	ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านความเชื่อ พิธีกรรมทางศาสนา	นายนพกรณ์ ชื้อพูลทรัพย์	๘๔/๑ หมู่ที่ ๔ ตำบลท่าซอม อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช